

193

SENAT DE BELGIQUE BELGISCHE SENAAT

SESSION DE 1959-1960

SEANCE DU 3 MARS 1960

Projet de loi fondamentale
relative aux libertés publiques.

EXPOSE DES MOTIFS

MESDAMES, MESSIEURS,

Le présent projet de loi résulte des délibérations de la Conférence de la Table Ronde sur les problèmes politiques du Congo et de l'assentiment donné par le Gouvernement à la résolution n° 8 de cette Conférence, libellée comme suit :

1. Dans l'exercice de la compétence législative qui lui sera reconnue sans réserve, le Parlement congolais tiendra compte de la nécessité de garantir la personne et les biens, tant des nationaux, que des Belges et étrangers.

Notamment, seront inscrits dans la loi fondamentale provisoire, les principes suivants dont le gouvernement belge assurera le respect jusqu'au 30 juin et dont la Conférence souhaite que s'inspire le futur pouvoir constituant congolais :

- 1) l'égalité de tous les êtres humains devant la loi ;
- 2) le droit de chacun à la vie et à l'intégrité corporelle ;
- 3) la garantie de la liberté individuelle sous réserve des interventions d'un pouvoir judiciaire organisé par la constitution et les lois, lesquelles garantiront notamment les droits de la défense et écarteront toute menace d'arbitraire ;
- 4) la liberté de pensée, de conscience et de religion ;

R.A 5858

ZITTING 1959-1960

VERGADERING VAN 3 MAART 1960

Ontwerp van fundamentele wet
betreffende de openbare vrijheden.

MEMORIE VAN TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

Dit ontwerp van wet berust op de beslissingen van de Ronde-Tafelconferentie betreffende de politieke vraagstukken van Congo en op de instemming die de Regering betuigd heeft met resolutie n° 8 van deze Conferentie, welke luidt als volgt :

1. In de uitoefening van de wetgevende bevoegdheid die aan het Congolese Parlement zonder voorbehoud zal worden toegekend, zal dit rekening houden met de noodzakelijkheid de persoon en de goederen zowel van de staatsonderdanen als van de Belgen en de vreemdelingen te waarborgen.

In de voorlopige fundamentele wet zullen inzonderheid de volgende beginselen worden opgenomen, waarvan de Belgische Regering tot 30 juni de nakoming zal verzekeren en waardoor, naar de wens van de Conferentie, de toekomstige Congolese grondwetgevende macht zich moge laten leiden :

- 1) de gelijkheid van alle mensen voor de wet ;
- 2) het recht van eenieder op leven en op lichamelijke gaafheid ;
- 3) de waarborg van de persoonlijke vrijheid, onder voorbehoud van het ingrijpen van een rechterlijke macht, ingericht door de grondwet en de wetten, die inzonderheid de rechten van de verdediging zullen waarborgen en elke bedreiging van willekeur weren ;
- 4) de vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst ;

R.A 5858

- 5) la liberté d'expression ;
- 6) la liberté d'enseignement et ses corollaires ;
- 7) la liberté de réunion et d'association ;
- 8) le secret de la correspondance, des communications postales, téléphoniques et télégraphiques ;
- 9) la liberté du travail ;
- 10) le droit de propriété et d'une façon plus générale le respect des investissements et des biens acquis, suivant la loi ou la coutume ;
- 11) l'inviolabilité du domicile.

**

Belges et Congolais sont convaincus que l'Etat Congolais doit être un Etat démocratique assis sur de solides et larges bases juridiques, morales et politiques.

Cette conviction proclamée à diverses reprises par les délégations congolaises à la Conférence de la Table Ronde se traduit solennellement dans le présent projet de loi relative aux libertés publiques. Elle s'exprimera en outre dans les dispositions de la loi fondamentale organisant les diverses institutions politiques de l'Etat du Congo.

**

Dans le cadre de ces principes, les diverses délégations congolaises ont solennellement reconnu la valeur de la déclaration universelle des Droits de l'Homme dont elles ont souhaité que s'inspire le futur pouvoir constituant congolais.

Ce sont ces garanties et ces droits que le présent projet de loi reconnaît et consacre.

**

Il n'est pas douteux que la reconnaissance de ces principes par le jeune Etat congolais aura pour effet de lui valoir à l'étranger la confiance indispensable à son essor et à son harmonieux épanouissement.

**

Le texte du présent projet s'inspire à la fois de la Constitution Belge, de la Déclaration universelle des Droits de l'Homme adoptée par l'Assemblée Générale des Nations Unies et de la

- 5) de vrijheid van uitdrukking ;
- 6) de vrijheid van onderwijs en de corollaria daarvan ;
- 7) de vrijheid van vergadering en vereniging ;
- 8) het briefgeheim, alsmede het geheim van de post-, telefoon- en telegraafverkeer ;
- 9) de arbeidsvrijheid ;
- 10) het eigendomsrecht en meer algemeen de eerbied voor investeringen en voor verkregen goederen, overeenkomstig de wet of de gewoonte ;
- 11) de onschendbaarheid van de woning.

**

Naar de overtuiging van Belgen en Congolezen moet de Congostaat een democratische staat zijn, die op stevige en ruime juridische, morele en politieke grondslagen berust.

Aan deze overtuiging, die de Congolese afvaardigden op de Ronde-Tafelconferentie haardelijk hebben verkondigd, wordt op plechtige wijze uiting gegeven in het ontwerp van wet betreffende de openbare vrijheden. Bovendien zal zij tot uiting worden gebracht in de bepalingen van de fundamentele wet die de politieke instellingen van de Congostaat zal inrichten.

**

Binnen het raam van deze beginselen hebben de verscheidene Congolese afvaardigingen plechtig de waarde van de universele verklaring betreffende de rechten van de mens erkend en de wet uitgesproken dat de toekomstige Congolese grondwetgevende macht zich hierdoor zal laten leiden.

Deze waarborgen en deze rechten worden door dit ontwerp van wet erkend en bevestigd.

**

Het lijdt geen twijfel dat de jonge Congostaat dank zij de erkenning van deze beginselen, in het buitenland het vertrouwen zal winnen dat voor zijn opbloei en zijn harmonische ontwikkeling vereist is.

**

Als voorbeeld heeft de tekst van dit ontwerp genomen de Belgische grondwet, de universele verklaring betreffende de rechten van de mens zoals zij door de Algemene Vergadering van de

Convention de sauvegarde des Droits de l'Homme et des Libertés fondamentales, signée à Rome le 4 novembre 1950.

**

Les diverses libertés consacrées dans le présent projet ne pourront recevoir de restrictions que par la loi.

Pour la période qui s'étend jusqu'au 30 juin, ce terme doit s'entendre dans son sens strict, à savoir un acte législatif adopté par les Chambres belges. Au-delà de cette date, ce terme vise la plus haute forme d'expression législative du Parlement Congolais. Il convient encore de remarquer que la loi ne pourra apporter de restrictions à ces libertés fondamentales que dans la mesure où ces restrictions seraient nécessaires à l'ordre ou à la sécurité publique dans le cadre d'un régime démocratique.

**

L'article 4 consacrant la liberté individuelle comprend diverses dispositions destinées à entourer d'un maximum de garanties le droit d'arrestation et de détention.

Les articles 5, 6 et 7 renforcent encore cette liberté individuelle par d'autres garanties :

- l'article 5 organise sommairement mais dans ses principes essentiels, les droits de la défense ;
- l'article 6 donne l'assurance de ne pouvoir jamais être distrait de son juge naturel ;
- les articles 7 et 8 énoncent certains principes de droit pénal revêtant une importance telle qu'il a paru opportun de les inscrire dans le présent projet.

**

Les articles 9 et 10 se rapportent à la liberté d'opinion et d'expression dans leur sens le plus large.

Les restrictions que la loi sera éventuellement amenée à apporter devront se mouvoir dans le cadre décrit au deuxième alinéa de ces deux articles.

**

L'article 11 consacre à la fois le droit à la liberté de réunion et à la liberté syndicale.

Verenigde Natiën is goedgekeurd, en de Overeenkomst tot vrijwaring van de rechten van de mens en van de fundamentele vrijheden, ondertekend te Rome op 4 november 1950.

**

Alleen de wet zal beperkingen kunnen stellen op de vrijheden die in dit ontwerp zijn vastgelegd.

Voor de periode gaande tot 30 juni wordt dit woord verstaan in zijn strikte betekenis, d.i. een door de Belgische Kamers goedgekeurde wetgevende akte. Na deze datum wordt hieronder begrepen de hoogste vorm waarin het Congolese Parlement zijn wetgevende macht tot uiting brengt. Op te merken is nog dat de wet op deze fundamentele vrijheden slechts beperkingen kan stellen in de mate waarin deze voor de openbare orde en veiligheid in het raam van een democratisch bestel noodzakelijk zullen zijn.

**

Artikel 4, waarin de persoonlijke vrijheid gehuldigd wordt, bevat verscheidene bepalingen die ten doel hebben een maximum van waarborgen te stellen tegen misbruik van het recht van aanhouding en gevangenhouding.

De artikelen 5, 6 en 7 versterken nog deze vrijheid door middel van andere waarborgen :

- artikel 5 regelt op summiere wijze de hoofdbeginselen van het recht van verdediging ;
- artikel 6 geeft de verzekering dat men nooit van zijn natuurlijke rechter kan worden afgetrokken ;
- de artikelen 7 en 8 stellen sommige strafrechtelijke beginselen vast die zo belangrijk zijn dat men het raadzaam heeft geacht ze in het ontwerp op te nemen.

**

De artikelen 9 en 10 raken de vrijheid van mening en uiting in hun ruimste betekenis.

De beperkingen die de wet daarop eventueel zal stellen, moeten binnen de perken van het tweede lid van deze twee artikelen blijven.

**

In artikel 11 worden tegelijk de vrijheid van vereniging en de vrijheid van beroepsvereniging gehuldigd.

Ces dispositions et celles des articles 13 et 14 relatives à la liberté du travail, au droit au travail et au droit de grève constituent un fondement solide à une législation sociale progressiste et démocratique.

*
**

Les articles 15, 16 et 17 ont trait au droit et à la liberté de l'instruction et de l'éducation, tout en exprimant la protection particulière qu'accordera l'État à divers facteurs d'éducation morale tels que la famille, le mariage et les institutions et communautés religieuses.

*
**

L'article 18, copie exacte de l'article 11 de la Constitution Belge, est destiné à garantir non seulement la propriété individuelle mais aussi la propriété collective. Cette disposition qui, aux termes du dixième de la résolution n° 8 de la Conférence de la Table Ronde, garantit également le respect des investissements, vise non seulement la notion de propriété au sens du droit civil belge mais aussi la détention ou la possession conforme aux normes coutumières des différentes régions du Congo.

*
**

L'inviolabilité du domicile est garantie par l'article 19.

Les restrictions légales qui peuvent y être apportées doivent s'exercer dans les limites fixées dans cet article.

*
**

Les articles 20 à 24, largement inspirés de la Constitution belge, procèdent tous du même souci d'assurer au pouvoir judiciaire l'indépendance la plus complète.

L'article 20 n'est que la conséquence du principe de l'égalité de tous devant la loi.

L'article 24 souligne la prééminence de la loi.

*
**

Tels sont, Mesdames et Messieurs, les éléments qui traduisent les aspirations profondes des populations congolaises et qu'il a paru indispensable de reprendre dans la loi fondamentale, base de l'État du Congo, jeune et démocratique.

Deze bepalingen, alsmede het bepaalde in de artikelen 13 en 14 betreffende de arbeidsvrijheid het recht op arbeid en het stakingsrecht, vormen een degelijke grondslag voor een vooruitstrevende en democratische sociale wetgeving.

*
**

De artikelen 15, 16 en 17 betreffen het recht op en de vrijheid van onderwijs en opvoeding, er daarom wordt tevens verklaard dat de Staat bijzondere bescherming aan de verscheidene factoren van de zedelijke opvoeding zal verlenen, zoals het gezin, het huwelijk en de godsdienstige instellingen en gemeenschappen.

*
**

Artikel 18, een letterlijke overname van artikel 11 van de Belgische Grondwet, is bestemd om niet alleen de persoonlijke eigendom, maar ook de gemeenschappelijke eigendom te waarborgen. Met deze bepaling, die, naar de bewoordingen van 10 van de resolutie n° 8 van de Ronde-Tafelconferentie, eveneens de eerbied voor de investering waarborgt, worden niet alleen de eigendom in de Belgische burgerrechtelijke betekenis bedoeld maar eveneens het houden en bezitten van goederen overeenkomstig de gewoonterechtelijke normen van de verschillende streken van Congo

*
**

De onschendbaarheid van de woning wordt bij artikel 19 gewaarborgd.

De wettelijke beperkingen die daarop kunnen worden gesteld, moeten de in dit artikel bepaalde grenzen in acht nemen.

*
**

Bij de artikelen 20 tot 24 waarvoor in ruime mate de Belgische Grondwet als voorbeeld is genomen, zit de bedoeling voor om aan de rechterlijke macht de volledige vrijheid te verzekeren

Artikel 20 is slechts een gevolg van het beginsel dat alle burgers gelijk zijn voor de wet.

In artikel 24 wordt de nadruk gelegd op de voorrang van de wet.

*
**

In deze punten, Dames en Heren, wordt de diepe overtuiging van de Congolese bevolking tot uiting gebracht en men heeft het noodzakelijk geacht ze in de fundamentele wet, de grondslag van de jonge en democratische Congostaat, op te nemen.

Ce sont ces éléments dont la Conférence de la Table Ronde souhaite que s'inspire le futur pouvoir constituant congolais.

*Le Ministre du Congo Belge
et du Ruanda-Urundi,*

Het is de wens van de Rondetafelconferentie dat de toekomstige Congolese wetgeving zich door deze elementen zou laten leiden.

*De Minister van Belgisch-Congo
en van Ruanda-Urundi,*

A.E. DE SCHRIJVER.